

Bransjeveiledning:

Bruk av underleverandør ved grensekryssende avfallstransport

Bakgrunn

EUs forordning om grensekryssende transport av avfall gjelder i hele EØS-området og er implementert i den norske avfallsforskriften kap. 13. Iht. EUs forordning ligger ansvaret for oppfyllelse av regelverket i all hovedsak hos avfallseksportøren. Samtidig er det normal praksis at selve transporten utføres av underleverandører, som ikke har noe eget juridisk ansvar iht. EUs forordning. Men, avfallseksportør kan kontraktsrettslig ansvarliggjøre sine underleverandører, normalt en speditør, for at relevante krav i regelverket overholdes av underleverandører, og ha rutiner som reduserer risiko for regelverksbrudd på hele transportverdikjeden. Denne veiledningen gir eksempler på hvilke krav som kan være relevante i kontrakter mellom eksportør og leverandør av transporttjenester, slik at regelverket kan overholdes.

Regelverk

Iht. EUs forordning 1013/2006 er det to ulike prosedyrer for eksport av avfall:

- Eksport av meldepliktig avfall¹
- Eksport av grønnclasset avfall²

Mer informasjon om regelverk for disse to prosedyrene finnes på Miljødirektoratets sider.

Eksport av meldepliktig avfall

Det kreves samtykke fra miljømyndighetene i alle involverte land (notifikasjon) og en forhåndsmelding til myndighetene før eksporten kan skje. En rekke parametere må oppgis på søknadstidspunkt og kan ikke endres. Dette gjelder eksempelvis:

- Transportrute
- Transportmiddel
- Grenseovergang
- Transportør *
- Transportørens underleverandører *
- Avfallsprodusent *

* Noen EØS-land tillater at det legges til aktører

Eksport av grønnclasset avfall (Annex VII i EUs forordning)

Det er ikke nødvendig å søke om eksporttillatelse til land innen EØS og OECD, men eksportør plikter å påse at riktig dokumentasjon er tilgjengelig under hele transporten (bla. Annex VII til EUs forordning). Alle aktører og virksomheter som utfører selve transporten skal oppgis i følgedokumentasjonen.

Hva kan være relevante krav i kontrakter mellom eksportør og transportør

Generelt

- Oppfyllelse av kravene i EUs forordning om grensekryssende transport av avfall avhenger av alle involverte i transportverdikjeden. Det kan være hensiktsmessig å kontraktsfeste at leverandør av transporttjenester skal overholde EØS-reglene knyttet til grensekryssende avfallstransport, at

¹ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/avfall/for-naringsliv/eksportere-avfall-brukte-produkter/eksportere-meldepliktig-avfall/>

² <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/avfall/for-naringsliv/eksportere-avfall-brukte-produkter/eksportere-gronnclasset-avfall/>

leverandør har rutiner som sikrer overholdelse av reglene, både i eget selskap hos evt. underleverandører og at sjåfører er kjent med kravene som gjelder for den aktuelle transporten.

Grenseoverganger

- Regelverket krever at grenseoverganger som er spesifisert i notifikasjonen til myndighetene benyttes. Dette innebærer at aktuell grenseovergang er godkjent av myndighetene og dette kan derfor ikke endres.³ I en kontrakt om kjøp av transporttjenester kan det være aktuelt å spesifisere at godkjent grenseoverganger alltid skal benyttes og at eksportør skal kontaktes umiddelbart ved uforutsette hendelser, som gjør det umulig å benytte den godkjente grenseovergangen. I tillegg kan det kontraktsfestes at sjåfør skal være kjent med tillatte grenseoverganger for aktuelle transporter.

Bruk av underleverandører

- Underleverandører av transporttjenester må oppgis i notifikasjoner og vil være godkjent av myndighetene i EØS-land som er involvert i transporten. Endring av underleverandører kan ikke forekomme uten dialog med de ansvarlige miljømyndighetene. Ved transport av grønntestet avfall kan transport over landegrensener kun utføres av transportselskap som er oppgitt i følgedokumentene (Annex VII til EUs forordning om grensekryssende avfallstransport). Det kan være hensiktsmessig å kontraktsfeste at transport av avfall over landegrensener kun skal utføres av transportselskaper som er avtalt på forhånd, som er oppgitt i notifikasjoner (meldepliktig avfall) og at faktisk transportselskap skal opplyses om før transporten starter. Det samme gjelder ved transport av grønntestet avfall, der transportør skal oppgis i følgedokumentene (Annex VII). Bruk av underleverandører bør kun forekomme når dette er kjent for eksportør før transporten starter og inkludert i notifikasjoner, der dette kreves. I tillegg kan det være et kontrakts-krav at sjåfører for de aktuelle transportene er kjent med detaljer om sin arbeidsgiver og kan redegjøre for dette.

Transporttillatelser

- EUs avfallsdirektiv pålegger EØS-landene å opprette et register eller registreringsordning for foretak som samler inn eller transporterer avfall.⁴ I Norge er kravet implementert gjennom å pålegge norskregistrerte avfallstransportører å beskrive sin virksomhet i Enhetsregisteret i Brønnøysundregistrene. Det kan også gjelde andre krav til kompetanse og løyve. Det kan derfor være hensiktsmessig å kontraktsfeste at leverandør av transporttjenester må kunne garantere og kunne dokumentere at sjåføren som utfører oppdraget innehar de nødvendige tillatelser for transport av avfall i de land transporten skal skje til/gjennom, herunder oppfyllelse av kravene i EUs rammedirektiv for avfall.
- Eksempler på konkrete krav til registrering og kompetanse i de skandinaviske landene kan være:
 - Registering i det norske Enhetsregisteret i Brønnøysundregisteret
 - Registering i det danske Affaldsregistret⁵
 - Tillatelse for transport av avfall gitt av Länsstyrelserna i Sverige⁶
 - Fellesskapsløyve
 - ADR kompetanse (ved behov)
 - M.v.

³ Ved uforutsette hendelser, for eksempel værforhold eller trafikkulykker som umuliggjør grensekryssing over tillatt grenseovergang i en lengre periode, kan eksportør søke om dispensasjon hos miljømyndighetene for en enkelt transport.

⁴ EUs rammedirektiv for avfall art. 26: *Where the following are not subject to permit requirements, Member States shall ensure that the competent authority keeps a register of (a) establishments or undertakings which collect or transport waste on a professional basis, (b) dealers or brokers; and (c) establishments or undertakings which are subject to exemptions from the permit requirements pursuant to Article 24.*

⁵ <https://affaldsregister.ens.dk/>

⁶ <https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/miljo-och-vatten/miljofarlig-verksamhet/avfall/transport-av-avfall.html>

Dokumentpakker som skal følge transporten

- EUs forordning om grensekryssende avfallstransport spesifiserer hvilke dokumenter som skal følge grensekryssende transport av avfall. Sjåfør skal i enhver myndighetskontroll fremvise dokumentene. Ved ankomst til endelig destinasjon (behandlingsanlegget) skal dokumentene overleveres mottaker ved innveing. Det gjelder noe forskjellige krav til hvilke dokumenter som skal følge avfallstransporten ved eksport av meldepliktig avfall og eksport av grønnlistet avfall.
- Dokumenter som alltid skal følge grensekryssende transport av meldepliktig avfall er:
 - Notifikasjonsdokument stemplet av alle berørte myndigheter (eksportland, transitland og importland), ett dokument per land (Annex 1a til EUs forordning om grensekryssende transport av avfall), samt følgebrev (ett brev fra hvert land som er involvert i transporten)
 - Følgedokument for meldepliktig avfall (Annex 1b til EUs forordning om grensekryssende transport av avfall)
 - Transportørliste, inkludert alle underleverandører
 - Liste over avfallsprodusenter
 - Proformafaktura
 - DGF/ MDGF hvor transportklassifisering fremgår (ADR/ IMDG, gjelder for farlig gods)
- Dokumenter som alltid skal følge grensekryssende transport av grønnlistet avfall er
 - Annex VII til EUs forordning om grensekryssende transport av avfall
 - Proformafaktura
- Det kan kontraktsfestes at transportør skal ha rutiner og sørge for at påkrevde dokumenter følger med den aktuelle transporten, at sjåfør er kjent med hvilke dokumenter som kreves for transporten, at sjåfør har kunnskap til å fylle ut og signere felter som krever informasjon fra sjåfør - før transporten starter, og at sjåfør kan fremvise påkrevde dokumenter ved myndighetskontroll.

Språk

- Det gjelder ingen spesielle språkkrav til sjåfør ved transport av avfall. Det anbefales at eksportør utarbeider instruksjoner til sjåførere i flere språk og gir disse til sjåførere som ankommer avfallsanleggene. Det kan vurderes å kontraktsfeste krav til at sjåfør snakker skandinavisk eller engelsk språk, både generelt eller på spesielle ruter der dette evt. vurderes som hensiktsmessig.

Ordnete lønns- og arbeidsvilkår

- Godstransport på vei en delvis allmenngjort sektor⁷. Videre gjelder forskrift om informasjons- og påseplikt og innsynsrett for områder med allmenngjorte tariffavtaler. Denne forskriften pålegger oppdragsgiver plikt til å informere underleverandører om lønns- og arbeidsvilkår som gjelder og plikt til å påse at allmenngjøringsforskrifter etterleves⁸. Ifm. grensekryssende avfallstransport kan det derfor være hensiktsmessig å kontraktsfeste at leverandør av slike transporttjenester skal:
 - sørge for at alle arbeidstakere, samt evt. underleverandører, har arbeids- og lønnsvilkår i samsvar med den lovgivning som gjelder for hans virksomhet
 - kunne dokumentere lønns- og arbeidsvilkår for egne ansatte og arbeidstakere hos eventuelle kontraktsmedhjelpere i alle underliggende ledd i kontraktskjeden
 - der det er relevant skal transportør kunne søke regress hos underleverandøren for kostnader i forbindelse med oppdragsgivers solidaransvar, jf. allmenngjøringsloven § 13.
- Dersom der oppstår tilfeller der en underleverandør av avfallstransporttjenester også skulle være en konkurrent av oppdragsgiver må det imidlertid utvises stor varsomhet når det gjelder evt. krav om å få utlevert konkurransesensitiv informasjon, noe lønns- og arbeidsvilkår vil kunne være.

⁷ Jf. forskrift om delvis allmenngjøring av godstransport på vei, <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-05-10-2073>

⁸ <https://www.arbeidstilsynet.no/tema/paseplikten/>